

पुष्प - २७ : समता

अहंता खंडावी समता वर्तावी ...

१. भागवत धर्म म्हणूनच आम्हांला समता शिकवतो : समतेखेरीज लोककल्याण अशक्य होय.
२. विठेवरचा आमचा श्रीविठ्ठलदेव आम्हांला त्याच्या रूपाद्वारे समतेचाच पाठ शिकवतो.
३. समतेचा आदर्श म्हणून ज्ञानोबाराय वृक्ष, पाणी तसेच दीपाचे उदाहरण देतात.
४. समतेचा अंगीकार करत दुजाभाव दूर सारावा हेच निवृत्तिनाथही आपल्याला सांगतात.

संतबोल

- उत्तमातें धरिजे। अधमतरि अब्हेरिजे। हें कांहींच नेणिजे। वसुधा जेवीं॥ (ज्ञा. १२.१४५)
- कां रायाचे देह चाळूं। रंकापरौते जाळूं। हें न म्हणेचि कृपाळू। प्राणु पै गा॥ (ज्ञा. १२.१४६)
- गाईची तृष हरूं। कां व्याघ्रा विष होऊनि मारूं। ऐसें नेणेचि का करूं। तोय जैसें॥ (ज्ञा. १२.१४७)
- तैसी आघवांचि भूतमात्रीं। एकपणें जया मैत्री। कृपेशीं धात्री। आपणयां जो॥ (ज्ञा. १२.१४८)
- समता धरा आधीं टाका द्वैतबुद्धी। आपेआप शुद्धी गोविंदी रया॥ (श्रीनिवृत्तिनाथ)
- कां घरिचियां उजियेडु करावा। पारखियां आंधारू पाडावा। हे नेणेचि गा पांडवा। दीपु जैसा॥ (ज्ञा. १२.१९८)
- जो खांडावया घावो घाली। कां लावणी जयानें केली। दोघां एकचि साउली। वृक्ष दे जैसा॥ (ज्ञा. १२.१९९)
- नातरी इक्षुदंडु। पाळितया गोडु। गाळितया कडु। नोहेचि जेवीं॥ (ज्ञा. १२.२००)

मंजिरी - २७

१. समाजामध्ये समता नांदणे ही लोककल्याणाची अनिवार्य अशी पूर्वअट असे : सर्वसमावेशक कल्याणासाठी बंधुतेचा अवलंब गरजेचा ठरतो : समता असल्याखेरीज बंधुतेची भावना मूळ धरत नाही.
२. सर्वसमावेशकतेचे आवाहन तुकोबाराय करतात ते समता आणि बंधुतेच्या अधिष्ठानावरच.
३. तुकोबाराय प्रतिपादन करतात समतेच्या मूल्याचे जागरण.

संतबोल

- या रे या रे लहानथोर। याति भलते नारीनर। करावा विचार। न लगे चिंता कोणासी।। (श्रीतुकोबाराय)
- सकळांसीं येथें आहे अधिकार। कलयुगीं उद्धार हरिनामें।। (श्रीतुकोबाराय)
- कहीं एकाधेनि वैकुंठा जावें। तें तिहीं वैकुंठचि केलें आघवें।
ऐसें नामघोषगौरवें। धवळलें विश्व।। (ज्ञा. ९.२०३)
- भाव सर्वसाधारण मूळ बंदु। सदा समबुद्धि नास्तिक्यभेदु।
भूतकृपा मोडीं द्वेषकंदु। शत्रु मित्र पुत्र सम करीं बंधु रे।। (श्रीतुकोबाराय)
- ज्यासि आपंगिता नाहीं। त्यासि धरी जो हृदयीं।।
दया करणें जें पुत्रासी। तेचि दासा आणि दासी।। (श्रीतुकोबाराय)